האי תו ל"ל מה טעם קאמר מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כיבוס לפי שאין טעון כיבוס אלא דם שנתקבל בכלי וראוי להזייה: ראוי להזאה: למעוטי מאי למעוטי קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דתניא (א) רבי חלפתא בר שאול אומר א קידש פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה לא קידש איבעיא א] להו בדם מהו הלכתא היא ומהלכתא לא גמרינן או דלמא התם מ"ט דכתיב 1 וטבל במים ה"נ כתיב 2 וטבל בדם תא שמע ב] דא"ר זריקא א"ר אלעזר אף בדם לא קידש אמר רבא תניא ג] (ג) וטבל ב ולא מספג בדם עד ג) שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרו ד] מן הדם מן הדם שבענין ואיצטריך למיכתב ה] בדם דאי כתב רחמנא וטבל ה"א אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו כתב [רחמנא] בדם ואי כתב רחמנא בדם ה"א אפילו מספג כתב רחמנא וטבל מן הדם שבענין למעוטי מאי אמר רבא למעוטי שירים שבאצבע מסייע לרבי אלעזר דאר"א ג שירים שבאצבע פסולין ד) א"ל רבין בר רב אדא לרב ו] (א) אמר ז] תלמידך אמר רב עמרם תנינא היה מזה ה) וניתזה הזאה מידו עד שלא הזה טעון כיבוס משהזה אין טעון כיבוס מאי לאו ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס משגמר להזות אין טעון כיבוס לא ה"ק עד שלא יצתה הזאה מידו טעון כיבוס ד משיצתה הזאה מידו אין טעון כיבוס איתיביה אביי ו) גמר מלהזות מקנח ידו בגופה של פרה גמר אין לא גמר לא א"ל גמר מקנח ידו בגופה של פרה לא גמר מקנח אצבעו בשלמא גמר מקנח ידו ה בגופה של פרה שנאמר 3 ושרף את הפרה לעיניו אלא אצבעו במאי מקנח ז) אמר אביי ו בשפת מזרק כדכתיב 4 כפורי זהב:

מתני' ז ניתז על העור עד שלא הופשט אינו טעון כיבוס משהופשט טעון כיבוס ח) דברי רבי יהודה רבי אלעזר אומר אף משהופשט ט) ח אינו טעון כיבוס (ב) אלא מקום הדם ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה ט וראוי לכיבוס י אחד הבגד ואחד השק ואחד העור טעונין כיבוס י) כ והכיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש ומריקה ושטיפה בכלי נחושת במקום קדוש ל זה חומר בחטאת מקדשי קדשים:

גמ' מנהני ח] מילי דת"ר (ק) 5 בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות עור משהופשט ת"ל 5 אשר יזה עליה תכבס יכול שאני מרבה עור עד שלא הופשט תלמוד לומר בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דברי ר' יהודה רבי אלעזר אומר בגד אין לי אלא בגד מנין לרבות שק

רש"י

הא תו למה לי. למיתני אין טעון כיבוס אלא שנתקבל בכלי הא תנא ליה נשפך על הרצפה: **קיבל פחות מכדי הזייה בכלי זה.** וחזר ועירב: **דתני ר' חלפתא.** לגבי מי חטאת: **קידש.** מי חטאת באפר פרה: **לא קידש.** כדבעי ט] טעמא ואזיל: **בדם מאי.** גבי חטאת הפנימית קיבל פחות מכדי הזייה כו' וחזר ועירב מי הואי קבלה או לא: **הלכתא** י]. גבי מי חטאת: **ומהלכתא לא גמרינן.** מילתא אחריתי דקי"ל (שבת דף קלב.) כ) אין דנין יא] מהלכה: **וטבל במים.** מדקרינן במים יב] ולא קרינן במים משמע במים הנזכרים למעלה לענין קידוש שיהא בשעת קידוש שיעור טבילה: **ה"נ הא כתיב וטבל.** הכהן את אצבעו בדם יג] שיהא בדם הראשון שיעור טבילה מתחילתו: **מספג.** מקנח בשולי הכלי או בדופנותיו: **שיהא בדם שיעור טבילה מעיקרא** גרסינן. כדפרי' בדם הראשון משמע: **מן הדם.** והזה מן הדם: **שבענין.** מדם האמור בענין יד] טבילה שהזה ממנה ראשונה יזה את כולן שצריך לחזור ולטבול בו אצבעו על כל הזייה (ג) טבילה ולמעוטי שירים שבאצבע דהאי מן הדם קרא יתירא הוא דלא צריך למיכתב אלא והזה ז' פעמים: **אע"ג דליכא שיעור טבילה מעיקרא.** הואיל ואיכא שיעור בשעת טבילה טו]: **להכי איצטריך למיכתב בדם.** דמשמע בדם שהזכיר לענין קבלה: **אמר רב עמרם תנינא.** תיובתא לר' אלעזר: **היה מזה.** בחטאות הפנימיות וניתזה הזאה מידו על הבגד: **עד שלא גמר כל ההזאות טעון כיבוס.** ואפי' ניתז בין ההזאה טז] להזאה משירים שבאצבע. אלמא שירים שבאצבע כשרין דאי פסולין אמאי טעון כיבוס: **עד שלא יצתה מידו.** משטבל טעון כיבוס משיצתה הזאה מידו לאחר טבילה דהוי להו שירים באצבע יז] אין טעון כיבוס: **גמר מלהזות.** במס' פרה (פ"ג מ"ט) תנן לה גמר מלהזות ז' הזאות שמזה בהר המשחה כנגד פתחו של היכל כדכתיב (במדבר יט) אל נכח פני אהל מועד: **מקנח ידו בגופה של פרה.** שאף דמה טעון שריפה כדכתיב את עורה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרוף [שם]: **אלא אצבעו.** בין הזאה להזאה: **במה יקנח.** בגופה של פרה לא מצית אמרת שילכלך אצבעו בגוף הפרה וידבקו בו נימין: **כפורי זהב.** גבי כלי שרת כתיב בספר עזרא והן מזרקין ועל שם שמקנח בו אצבעו קרי להן כפורי לשון וכפר ידיה דנירון קיסר (גיטין דף נו.): **מתני' עד שלא הופשט אין טעון כיבוס.** טעמא מפרש בגמרא דבעינן ראוי לקבל טומאה בלא חסרון מלאכה: **אף משהופשט.** כל זמן שלא נתקן להיות כלי אין טעון כיבוס דבעינן דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: **אלא מקום הדם.** ולא כל הבגד: **ודבר הראוי לקבל טומאה.** ואע"פ שמחוסר מחשבה ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה וסתמא כרבי יהודה: **וראוי לכיבוס.** בגמרא [לד.] מפרש למעוטי מאי: **במקום קדוש.** בעזרה: **ושבירת כלי חרס.** שבישל בה חטאת במקום קדוש. ובגמרא [לד:] יליף לה: **זה חומר.** ל) אכיבוס קאי: **גמ' מה בגד הראוי לקבל טומאה.** דאין לך בגד קטן ששמו בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לכלי כמות שהוא אף כל כו' ועור משהופשט ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו לעבדה יח] כמו שהיא אבל כל זמן שלא הופשט אינו ראוי לכלי: **אין לי אלא בגד.** סתם בגדים שבתורה צמר ופשתים מ): **שק.** מנוצה של עזים: וכל

תוספות

מה טעם קאמר. מתוך התירוץ משמע דהא דקשיא ליה הא תו ל"ל קאי אלפי שאין טעון כיבוס כו' ותימה ונשפך על הרצפה למה לי הא שמעינן לה מניתז מן הצואר: **אלא אצבעו במאי מקנח.** בפ"ק דמנחות (דף ז:) פי' בקונטרס י) לפי שהיה מזה מדמה בהר המשחה אל נכח פני אהל מועד ופרה לפניו נשרפת לאחר שיורד מן ההר והיאך היה יורד בין כל הזאה והזאה מהר המשחה לקנח בגוף הפרה ס) וקשה מהא דאמר לקמן בריש פרק בתרא (דף קיג.) שחטה שלא כנגד הפתח פסולה שנאמר ושחט והזה מה הזאה כנגד הפתח אף שחיטה כנגד הפתח דמשמע שהיה הכל במקום אחד יט] ונראה כמו שפי' כאן בקונטרס שלא היה יכול לקנח אצבעו בגוף הפרה שלא יתלכלך אצבעו מן הנימין והכי נמי אשכחן דחיישינן לנימין פרק כל כתבי הקדש (שבת קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה ע): **מנין לרבות שק וכל מיני בגדים כו'.** מדאוקי ריבויא לשק וכל מיני בגדים משמע דעור אף משהופשט לא בעי כיבוס לרבי אלעזר וגרסי' במילתיה יכול שאני מרבה את העור משהופשט כדפי' בקונטרס ול"ג עד שלא הופשט דא"כ הוה משמע משהופשט כ] בעי כיבוס וזה אינו דר"א לא מביא כא] אלא שק ומיני בגדים ושמעינן ליה נמי במתני' דאף משהופשט אין טעון כבוס זה כב] אינו דיוק דאדרבה דעור משהופשט ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ולא מחשבה לקבל טומאה טעון כבוס אפילו לר"א דהא (משהופשט נמי) לא ממעט אלא מטעם דבעינן דבר המקבל טומאה כדאיתא בברייתא אלמא אי מקבל טומאה השתא טעון כיבוס ובסמוך נמי קאמר עוצבא שחישב לקצעה איכא בינייהו דלרבי אלעזר לא בעי כיבוס משום דאינו מקבל טומאה עד שיקצענה אבל אם קצעה או לא חישב לקצעה דהשתא אי כג] מקבל העור טומאה טעון כיבוס והא דמרבי שק ושאר מיני בגדים משום דאפילו הני דאינן כד] בכלל בגד כי אם צמר ופשתים כדפרש"י וצריך יתור לרבותם וה"ה דמההוא יתורא נמי אתי עור ואי גרסי' בר"א משהופשט מיירי שעדיין צריך מחשבה קודם שיקבל טומאה או צריך שיבטל מחשבתו שחישב כה] העוצבא לקצעה וכן פרש"י דהשתא אינו מקבל טומאה לא כו] בעי כיבוס ולרבי יהודה בעי כיבוס כיון דראוי לקבל בלא מעשה ע"י ייחוד מודי כז] אבל ר"א לא מיירי בעור שצריך תיקון ומעשה קודם שיקבל טומאה דההוא אפי' רבי יהודה מודה דלא בעי כיבוס דהא אינו ראוי לקבל דהא מחוסר מעשה אבל קשה אי גרים משהופשט מאי בעי מאי בינייהו ליבעי פירוש דר"א עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה היכי משכחת לה דאי מחוסר מעשה אפי' רבי יהודה מודה דהא אינו ראוי מיהו היינו נמי מאי בינייהו דקאמר שצריך לעשות הבעיא מכח דברי שניהם ואי גרסינן אף במילתיה דר"א עד שלא הופשט א"ש דבעי מאי בינייהו אבל קשה ממתניתין כח] אי גריס אף משהופשט: הג"ה השתא כט] אפילו גרס משהופשט ע"כ לא פליגי ר"י ור"א אלא דר"י דריש מה בגד ראוי לקבל טומאה ור"א דריש מה בגד מקבל טומאה ומשום הכי ר"י דדריש ראוי מרבה עור משהופשט דראוי לקבל טומאה במחשבה ואין מחוסר מעשה ור"א דדריש מקבל ממעט עור שהופשט אע"ג דראוי משום דבעי דבר המקבל טומאה שאין מחוסר אפילו מחשבה אבל לאחר מחשבה מקבל טומאה בלא שום מעשה דאי מחוסר מעשה אפילו ר"י מודה דלא בעי

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ט מהלכות פרה הלכה ג:
יז ב מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ט:
יח ג מיי' שם הלכה ח ופ"ג מהלכות פרה הלכה ב:
יט ד מיי' פרק ח מהל' מעה"ק הלכה ח:
כ ה מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה ב [ועי' לח"מ פ"ה מהל' מעה"ק ה"ח]:
כא ו מיי' פ"ה מהל' מעה"ק הלכה ח:
כב ז מיי' שם פ"ח הלכה ה:
כג ח ט מיי' שם הלכה ד:
כד י מיי' שם הלכה ג:
כה כ מיי' שם הל' יא והל' א:
כו ל מיי' שם הלכה א:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל הָאֹהֶל וְעַל כָּל הַכֵּלִים וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֹּגֵעַ בַּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר: במדבר יט, יח
2. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהֹוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא ד, ו
3. וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֹרָהּ וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף: במדבר יט, ה
4. כְּפוֹרֵי זָהָב שְׁלֹשִׁים כְּפוֹרֵי כֶסֶף מִשְׁנִים אַרְבַּע מֵאוֹת וַעֲשָׂרָה כֵּלִים אֲחֵרִים אָלֶף: עזרא א, י
5. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' לרב עמרם תלמידי אמר רב עמרם: (ב) במשנה כיבוס אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם: (ג) רש"י ד"ה שבענין וכו' הזייה טבילה הס"ד ואח"כ מ"ה אף על גב דליכא וכו' לענין קבלה הס"ד ואח"כ מ"ה למעוטי שיריים וכו' פעמים הס"ד ואח"כ מ"ה אמר רב עמרם:

שינויי נוסחאות

א] נ"ל ואיבעיא. וכ"ה במנחות ז ע"ב (*הגרי"ב): ב] תא שמע נמחק. ונ"ל ואיתמר א"ר זריקא. וכ"ה במנחות (ח"נ): ג] נ"א תניא נמי הכי וטבל (גליון): ד] נ"ל מעיקרא. וכצ"ל בסמוך (ש"מ): ה] למיכתב וטבל ואיצטריך למיכתב בדם (*ש"מ): ו] לרבא (*הגרי"ב): ז] אמרי תלמידיך כצ"ל (*ב"ש. וכ"ה ביומא נ ע"א): ח] תיבות מנהני מילי ד"ר ליתא בכ"י ופרי"ד, אלא ת"ר בלבד גרס: ט] נ"ל כדמפרש (ש"מ): י] הלכתא היא גבי (ש"מ): יא] בכ"פ דנין קל וחומר מהלכה: יב] בכ"פ ולא קרינן במים: יג] בדם (ש"מ): יד] בענין שהזה ממנו טבילה ראשונה מזה (*ש"מ): טו] טבילה להכי כו' הד"א (ב"ש): טז] בין הזאה (ש"מ): יז] שבאצבע (ש"מ): יח] נ"ל לעצבא (*ש"מ): יט] בכ"י נוסף והי"ה: כ] דמשהופשט (ש"מ): כא] נ"ל מרבה (*ש"מ): כב] נ"ל אבל זה (צ"ק): כג] תיבת אי נמחק (צ"ק): כד] נ"ל אינן (ש"מ): כה] שחישב על העוצבא (יעב"ץ): כו] נ"ל ומשיה לא בעי (ש"מ): כז] נ"ל לחודא (ש"מ): כח] נ"ל מיד (ש"מ): כט] ממתני' דגריס אף (*ש"מ). ועי' שיטה מקובצת שהיה לפניהם מקצת נוסחאות דלא הוו גרסי במתני' אף משהופשט: ל] והשתא (ד"ה)

ליקוטים

והכיבוס במקום קדוש. ע"ד שהקשה מר על הה"כ דדריש בחצר אהל מועד יאכלוה

מסורת הש"ס

א) מנחות ז: [כל הסוגיא באיזה שינויים], ב) [שם לעיל מ.] ת"כ ויקרא חובה פרש' ג ה"ח, ג) ת"כ שם ה"ט, ועי' ירוש' יומא פ"ה סה"ד, ד) יומא נ. מו"ק כד. מנחות ז: כו:, ה) ת"כ צו פ"ו ה"ה, ו) מנחות ז: פרה פ"ג מ"ט, ז) [לעיל כה:] מנחות שם, ח) עי' ת"כ שם ה"ו, ט) [לקמן צו:], י) ת"כ שם ה"ז, כ) עיקרא דהך מילתא בנזיר נז., ל) עי' תוי"ט ורש"ק, מ) שבת כו:, נ) ד"ה גמר וד"ה בשלמא, ס) [וע' במנחות שם בתו' דמתרלי קושיא זו], ע) [וע' היטב תו' מנחות ז: ד"ה אלא]

מוסף רש"י

קידש פחות מכדי הזייה. כדי שיטבול ראשי גבעולין ויזה: לא קידש. ואע"פ שחזר ועירבו לאחר קידוש, קידוש זה הוא נתינת מים על האפר: בדם מהו. אם קיבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שטעונין הזייה, וקיבל שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה מהו (מנחות ז:) ומהלכתא לא גמרינן. אין דנין מהלכה דלא ניתנה תורה שבע"פ לידרש בי"ג מידות (עפ"י שבת קלב.) אמר רבא תניא. דבדם לא קידש: וטבל. בדם: ולא מספג. מקנח אצבעו בדופני הכלי: בדם. משמע שיהא שיעור דם מעיקרא (מנחות ז:). משעת קבלה ראשונה למעוטי קיבל פחות מכדי [טבילת אצבע] בכלי זה ופחות מכדי [טבילת אצבע] בכלי זה ועירבן ויליף מבדם, מדקרינן וטבל בַּדָּם ולא קרינן בְּדָם, משמע בדם שהיה כבר משעה ראשונה (לעיל מ:) אע"פ דליכא שיעור טבילה מעיקרו. דלא קיבל שיעור כל ההזאות מעיקרו ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור שלא יספג: כתב רחמנא בדם. דמשמע בדם למעיקרא: למעוטי שיריים שבאצבע. שצריך לטבול אצבעו בין כל הזאה והזאה, דהכי משמע והזה מן הדם האמור בענין למעלה וטבל הכהן אצבעו בדם, מאותו דם שבכלי שטובל בו יזה כל ההזאות ולא משירים שבאצבע (מנחות ז:) אמרי תלמידך. תלמידיך אומרים משמיה דרב עמרם (מנחות כו:) היה מזה. כהן מדם חטאת, כגון פרים ושעירים הנשרפין: עד שלא הזה. דאכתי חזי הוא דם שנפל על הבגד להזאת פנים, חשיב דם, וטעון הבגד כיבוס, כדכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד וגו', ואם משהזה נפל לא חשיב דם: עד שלא גמר מלהזות. כל ז' הזאות וקתני דטעון כיבוס ואפילו לא נפל אלא משירי אצבע, אלמא כשרין להזאה: עד שלא יצתה הזאה מידו. על הפרוכת נפל על הבגד, טעון כיבוס, דעיקר הזאה נפל עליו, אבל משיצתה הזאה מידו נפל על הבגד, דהיינו משירים שבאצבע, אין טעון כיבוס: גמר אין לא גמר לא. אלמא שירים שבאצבע כשרים ולא הוי צריך לכבס מטמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה. שהרי פרה לפניו נשרפת: אלא אצבעו. בין כל הזאה והזאה: במאי מקנח. בשפת מזרק. והיינו דקרי למזרקין כפורי זהב, על שם שמקנחים ידו בו כדאמרי' במסכת גיטין (נו.) וכפר ידיה (מנחות ז:):

שיטה מקובצת

ואי כתב רחמנא בדם הו"א כו'. נ"ב גליון מספר ישן. פי' דדרשינן בדם למעיקרא אין הוזאה מזה שיהא בו שיעור טבילה, להכי כתב רחמנא וטבל ע"כ. ועי' פרש"י לעיל דף מ' ע"ב (ב"ש): ה"ק עד שלא גמר מלהזות טעון כיבוס. פי' שלא גמר הזאה מתחת ידו, אלמא שירים כשרים לכך אם הזה מהן טעון כבוס, ומיהו ס"ד דלמאי מהכי הוא דקתני דהזאה ראשונה משמע מקום קדוש

וכל מיני בגדים תלמוד לומר [1]אשר [א] עליה תכבס יכול שאני מרבה עור משהופשט ת"ל בגד מה בגד דבר המקבל טומאה אף כל דבר המקבל טומאה מאי בינייהו אמר אביי (א) מטלית פחותה משלש [ב] איכא בינייהו מאן דאמר ראוי הא נמי ראוי ° דאי בעי [א] חשיב עליה מ"ד דבר המקבל טומאה הא [ג] מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא אמר בגד שחישב עליה לצורה [ד] איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראוי [ב] דאי בעי מבטיל ליה למחשבתיה מ"ד דבר המקבל טומאה [ג] השתא מיהא לאו בת קבולי טומאה היא רבא [ה] אמר (ב) עוצבא דחשיב עלה לקצעה איכא בינייהו מ"ד ראוי הא נמי ראויה מאן דאמר דבר המקבל טומאה הא לאו מקבלה טומאה עד דמקצע לה (ג) והתניא רבי שמעון בן מנסיא אומר [ד] עוצבא שחשב עליה לקצעה טהורה עד שיקציענה: אין טעון כיבוס כו': מנה"מ דת"ר (ד) יכול נתז על מקצת בגד יהא כל הבגד טעון כיבוס ת"ל [1]אשר יזה [ה] לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד: דבר שהוא ראוי לקבל טומאה [וכו']: סתמא כרבי יהודה ראוי [ו] לכיבוס [ו] למעוטי כלי דבר גרידה הוא: אחד הבגד ואחד השק כו': למימרא דעור בר כיבוס הוא ורמינהו (ה) [ז] היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט היתה (ו) (על) של עור נותן עליה מים עד שתכלה אמר אביי לא קשיא הא רבנן הא אחרים דתניא הבגד והשק מכבסו [ז] הכלי [ח] והעור מגררו אחרים אומרים הבגד והשק והעור מכבסו והכלי מגררו כמאן אזלא הא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא כמאן כרבנן אמר רבא ומי איכא למאן דאמר עור לאו בר כיבוס הוא והכתיב [2]והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס אלא אמר רבא קרא ומתניתין [ט] ברכין כי [ח] פליגי בקשין והאמר רב חייא זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא בקשין וכרבנן (ז) הדר אמר רבא לאו מילתא היא דאמרי ניקו נימא ליה לקרא דכי כתיבן [ט] ברכין כתיבן מי לא עסקינן (ח) בכלי אכסלגיא [י] הבאים ממדינת הים [יא] וקאמר רחמנא ניבעי כיבוס אלא אמר רבא [י] צרעת כיון דמגופיה קא פרחה מחלחלא ליה ומשוי לה רך אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי

רש"י

וכל מיני בגדים. השיריים והכלך וסריקין: **יכול שאני מרבה עור משהופשט** גרסינן ברבי אלעזר. משהופשט מיד בלא שום תיקון: **מה בגד המקבל טומאה.** דרבי אלעזר גמר בגד דהכא מבגד האמור בשרצים (ויקרא יא) שהוא מקבל טומאה ואינה [יב] מחוסר מחשבה: **מאי בינייהו.** במאי פליגי היכן מצינו בגד הראוי לקבל טומאה ואינה מקבלה (א) ויליף [יג] ר' יהודה מיניה: **דאי [בעי]** [יד] **חשיב עלה.** לתקן חלוקו: **רבא אמר.** בגד גדול נמי משכחת לה דראוי לקבל ואינו מקבל כגון שחישב עליו [טו] לציירו במעשה רוקם דכל כמה דלא צייר' או [טז] מבטל למחשבתו לאו כלי הוא: **דאי בעי מבטל ליה למחשבתו.** הא [יז] דקיימא לן מחשבה אינה מוציאה מידי מחשבה לענין הוציאו [יח] מתורת טומאה תנן לה (כלים פרק כה משנה ט) דמשירדו לטומאתן במחשבה אין מחשבה חוזרת ומוציאתן אבל להורידן לטומאה קי"ל (שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **עוצבא.** שטיח לאכול עליו או לשכב עליו ורוכן מן העור ויש שעושין מן הבגד וקי"ל שאם חישב עליו לעוצבא אין צריך קילוע לדווייני"ר בלע"ז ליפותו [יט] דבלאו קילוע חזי לעוצבא בב"ק מייתי לה בפ' מרובה (דף סו:) אבל היכא דחשיב עליה לקוצעה אינה מקבלת טומאה עד שיקצענה כדאמרינן לקמן, או יבטל מחשבתו הילכך בגד שעומד לעוצבא וחישב עליה [כ] לקוצעה הרי ראוי לקבל טומאה דאי בעי מבטל למחשבתיה ואינו מקבל עדיין ובהא פליגי לרבי יהודה כל בגד במשמע ויש בגד שאינו מקבל טומאה אלא ראוי לטומאה ור' אלעזר כבגד האמור בשרצים בעינן: **והתניא.** בניחותא: **עד שיקצענה.** או יבטל מחשבתו דקי"ל (כלים שם) כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה: **דבר גרידה הוא.** דאין מכבסים (ט) [אותו] אלא גורדו [כא]: **היתה עליו לשלשת.** במס' שבת תנן לה היתה על הכר של בגד גיעול של רוק או של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה [כב] מפני שהוא מכבס וכיבוס אב מלאכה הוא היינו [כג] מלבן ואם היתה לשלשת זו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים ומיהו שפשופי בידים לא. ומדקתני נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור: **מכבסו.** גבי דם חטאת קאי: **מסאניה.** בשבת: **קרא.** גבי נגעים דכתיב (ויקרא יג) כיבוס בעור: **ומתני'.** דהכא דקתני העור טעון כיבוס: **ברכין.** ודברי הכל. וכי פליגי אחרים ורבנן בקשין: **לאו מילתא היא דאמרי.** לאוקומי קרא ברכין דהא קרא סתמא כתיב לא שנא רך ולא שנא קשה דמי לא עסקינן דקרא אפילו אכסלגיא קאמר דקשין הן. אכסלגיא עור שלוק וקשה: **ומשויא ליה רך.** הילכך קרא דצרעת אפילו בקשין ומתניתין ברכין ופלוגתא בקשין:

כריס

תוספות

כיבוס דהא אינו ראוי וכל שכן אי גרסינן עד שלא הופשט שיש הוכחה שלאחר הפשט מקבל טומאה בלא שום מעשה. עד כאן הגה"ה. ותימה בפ' [כד] במה טומנין (שבת דף מט:) משמע דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד דתניא עורות בין שאינן עבודים מותר לטלטלן בשבת ולא אמרו עבודים אלא לענין טומאה בלבד ופי' שם בקונטרס דאין עור מקבל טומאה עד לאחר עיבוד ושמא יש לפרש דלאחר עיבוד אפילו מחשבה לא בעי אבל קודם עיבוד בעי מחשבה וה"ר חיים מפרש בשם ריב"א דהתם איירי באותם שעורותיהם כבשרם דתנן בפ' העור והרוטב (חולין דף קכב.) וכולן שעיבדן או שהלך בהן כדי עבודה טהורין וה"ק לא אמרו שיש חילוק בין עבודין לשאין עבודין אלא לענין טומאה ובאותם שעורותיהן כבשרם דקודם עיבוד טמאין בכזית כדין בשר [כה] המת ונבלה ודשרץ בכעדשה ולאחר עיבוד טהורין עד שיהא בו חמשה על חמשה כדין עור וא"ת דמשמע הכא דעור משהופשט אפילו לא מקבל טומאה במחשבה דהא דומיא דעור שלא הופשט קמרבי דהוי לא ומדחשיב מנא במחשבה לענין טומאה אם כן מותר לטלטלו בשבת כדאשכחן בפרק כל הכלים (שבת דף קכג.) במחט שאינה נקובה בגלמי דכיון דזימנין דמימלך עלה ומשוי לה מנא שרי לטלטלו וקשה מכאן לר"ת דמפרש בבמה טומנין (שם דף מט.) (י) גבי טומנין בשלחין ומטלטלין אותן דמיירי ביבשין אבל לחין לא משום דקשיא ליה ההיא דכל כתבי הקדש (שם דף קטז:) גבי מפשיטין את הפסח עד החזה דקאמר לא נטלטל עור אגב בשר אבל בלא בשר לא וכן בפ"ק דביצה (דף יא:) גבי עור לפני הדורסן דהתירו סופן משום תחילתן קאמר מהו דתימא טעמא דב"ה משום דחזי למזגא עליה ואפילו בעי"ט קמ"ל כו' וי"ל דאע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן [כו] (דלא שכרה) שייחדה לישיבה בעוד שהוא לח אסור לטלטל ° וכן נ"ל גבי מחט שניטל חררה או עוקצה דאסרינן לטלטלה אע"ג דאם איתקנא [כז] למתוח טמאה כדתנן במס' כלים (פרק יג מ"ה) ובקונטרס פי' בפ' כל כתבי הקודש [שבת דף קטז:] דההיא דבמה טומנין דעור [כח] בהמה גסה ולפירושו צריך לאוקומה נמי ההיא דביצה בבהמה דקה כי ההיא דכל כתבי דגבי פסח וטעמא דעור בהמה דקה לא חזיא למזגא כולי האי והא דתנן בפרק כל כתבי (שם) פורסין עור של גדי כו' צריך להעמידה (כ"ש) כשייחדו לישיבה אי נמי בדליקה התירו טפי כדאמר התם ולפר"ת אתי שפיר דמיירי ביבשין כי ההיא דבמה טומנין (שם דף מט.): **מאי בינייהו.** פירוש לרבי יהודה על כרחין איירי קרא בבגד דאינו מקבל טומאה אלא דראוי לקבל ולרבי אלעזר איירי קרא בבגד דמקבל טומאה אבל בבגד הראוי ואינו מקבל לא בעי כיבוס והשתא איזה בגד הוא זה הראוי ואינו מקבל ואיכא [כט] בינייהו לרבי יהודה בעי כיבוס ולרבי אלעזר לא בעי כיבוס: **לשלשת.** פירש בערוך צואת תרנגולין:

מקנחה בסמרטוט. אבל ליתן מים אסור משום דסרייתו זהו כיבוסו והא דאמר בפ"ק [ל] דנדה (דף יח.) נדה מערמת וטובלת בבגדיה אומר ר"ת דלא חשיב כיבוס משום דהוי דרך לכלוך ויותר [לא] מתלכלכים בגדים כשנכנסה בנהר לבושה ממה שמתכבסין וכן תיכי חלילתא דבריש במה אשה (שבת דף נז.) לא אסרינן [לב] אלא שמא תטלם ותעבירם ארבע אמות בשבת

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כא:
ב ג שם הלכה ח:
כח ד מיי' שם פכ"ב הל' (ז) [ו]:
כט ה ו מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ד:
ל ז מיי' פכ"ב מהל' שבת הל' יח טוש"ע או"ח סי' שב סעיף ט:
לא ח ט מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה ג:
לב י מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה א:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. וְהַבֶּגֶד אוֹ הַשְּׁתִי אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכַבֵּס וְסָר מֵהֶם הַנָּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: ויקרא יג, נח

גליון הש"ס

גמ' דאי בעי חשיב עלה. עיין סוכה דף טז ע"א תוס' ד"ה דלא חזי. ובנדה דף ס ע"ב תוס' ד"ה במטלניות: [תוס' ד"ה מנין (מהעמוד הקודם) וכן צ"ל גבי מחט כו'. שבת דף קכג ע"א]:

מוסף רש"י

עוצבא. שאוכלין עליו ועבין שולחן הוא (ב"ק סו:): **לשלשת.** שום דבר מיאוס כגון רוק או צואה: **מקנחה בסמרטוט.** ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא ובגד שרייתו במים היא כיבוסו: **היתה של עור.** היתה לשלשת זו על כר של עור, דלאו בר כיבוס הוא: **נותן עליה מים עד שתכלה.** ומיהו כיבוס ממש לא, דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים ניניהו שייך למימר בהו כיבוס בעורות רכין, ומיהו שרייתן לא זהו כיבוסן (שבת קמב:):

לעזי רש"י

דרויניי"ר רידוניי"ר. לעגל.

ליקוטים

שייך לעמ' קודם

ושטיפה בכלי נחשת במקום קדוש הוא כי כל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר עכ"ל הרמב"ן ז"ל. ולפ"ז אין מקום לקושיא הזאת דכבר תירצו הרמב"ן דכל הכתובים נמשכים אל מקום קדוש שהזכיר הכתוב, וכן הוא בגמרא דזבחים דף צ"ד ע"ב הכבוס במקום קדוש מנה"מ דתנו רבנן תכבס במקום קדוש, שבירת כלי חרש מנין ת"ל וכלי חרס כו' ע"ש. הרי דדרשינן וי"ו דוכלי חרס מוסיף על ענין ראשון שקאי ג"כ על מקום קדוש הנאמר בתחלה. אמנם יש לומר דאין זה מספיק לקושיא זאת דיש לומר דזה חוזר על מקום קדוש הנאמר בכיבוס דהכוונה הוא שהשבירה בכלי חרס הוא במקום קדוש הנאמר בכיבוס, ועדיין לא ידעינן שהכיבוס גופא יהיה בעזרה דשמא די אם מכבסו בחצר אוהל מועד שהוא ג"כ מקום קדוש, דע"כ אין לומר דהכוונה הוא דהכל נמשך למקום קדוש הנאמר באכילת חטאת דכתיב ביה חצר אוהל מועד דא"כ למה כתב מקום קדוש בכיבוס כלל הא בלא"ה ידעינן שיהיה הכיבוס במקום קדוש כמו שידעינן בשבירת כלי חרס ובמריקה ושטיפה שג"כ לא נאמר בהו מקום קדוש וחוזר אדלעיל מניה. אלא ודאי ע"כ צ"ל שאינו חוזר אלמעלה על אכילת חטאת הואיל והפסיק הקרא וכל אשר יגע בבשרה יקדש ואינו חוזר כי אם על מקום קדוש הנאמר בכיבוס ושפיר קמה קושית הגאון מוה' ישעי' כיבוס גופא מנ"ל שיהיה בעזרה. אמנם אפע"כ למדנו מתורתו של הרמב"ן שנתן טעם על הכתוב שיהיה אחר שנבלע כמו שהיה קודם הזיה שאסור להוציאו מן הקלעים, ובזה נדחה הקושיא הזאת ודוק. ע"כ הג"ה]. הרי מבואר שהכיבוס הוא לפנים מן הקלעים והרי במשכן לפנים מן הקלעים הוא מחנה שכינה והוא עזרה בבית העולמים וא"כ הדין דין אמת. ואעפ"כ לא ידעתי מאי קשיא ליה על הת"כ שהרי בת"כ לא נזכר בכיבוס שיהיה בעזרה, ואולי באמת ס"ל לתנא דת"כ שהכיבוס במחנה לויה. וטעם תלמוד שלנו שסובר שהוא בעזרה לפי שבאמת תלמוד שלנו אינו דורש כמו הת"כ, דלדעת הת"כ במקום קדוש משמע קדושה קלה ואתי בחצר אוהל מועד להצריך קדושה יתירה, ודעת תלמוד שלנו להיפך שהרי כך אמרו בזבחים דף נ"ו ע"א והתניא לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש מנין שהכהנים נכנסים שם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה ת"ל בחצר אוהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת ופירש"י חצירות הרבה במקום קדוש בחצר אהל מועד עכ"ל רש"י, הרי דאי הוה כתיב רק במקום קדוש הוה ממעטינן אפילו לשכות הפתוחות לקודש, וזה היפך הת"כ דבמקום קדוש הוא גם מחנה לויה וא"כ תלמוד שלנו לשיטתו ודאי שהכבוס הוא בעזרה. ואם בא להקשות על תלמוד דידן צריך הוא להקשות בהיפוך מנ"ל שרשאי לכבס בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש. ועל זה יכילנא להשיב דבאמת כן הוא שאינו רשאי לכבסו רק בעזרה ממש, ולא מצינו מפורש שיהיה רשאי לכבסו בלשכות ההם כי באמת לא לכל הדברים שוין לשכות ההם לעזרה שהרי לא שוו לא לטומאה ולא לשחיטת קדשים קלים כמבואר שם בסוגיא. וכל זה אני משיב לכבוד מעלתו הרמה לדחות קושייתו. אבל הנלענ"ד באמת שאין חילוק משמעות דורשין ולא מחלוקת לדינא בין תלמוד שלנו ובין הת"כ כלל ושניהם לדבר אחד כיוונו. ולכאורה יש לדחות קושייתו של מעלתו בפשיטות כיון דגלי רחמנא בהני דמקום קדוש לאו היינו מחנה לויה א"כ שוב ילפינן בכל מקום דכתיב במקום קדוש היינו העזרה ולא מחנה לויה. ואמנם עיקר קושייתו דא"כ למה אכפיל רחמנא למכתב כן בחטאת שהרי כבר נאמר כן במנחה ונילף מינה אלא ודאי מדחזר וכתב גם גבי חטאת כן חזינן דלא ילפינן מהדדי והוו להו שני כתובין. ולפי זה ממילא על הת"כ לא קשה כלום דסתם ספרא ר' יהודה ור"י סבר שני כתובין מלמדין. ואמנם סברת התלמוד שלנו דשפיר ילפינן אלא דמחצר אוהל מועד ממעטינן לשכות הבנויות בחול אבל גגין ועליות אף שלא נתקדשו לא ממעטינן דבכלל בחצר אוהל מועד הם ואיצטריך במקום קדוש למעט גגין ועליות. ועיין פסחים דף פ"ו ע"א אכתי אימעוט לשכות הנ"ל מדכתיב בחצר אוה"מ איצטריך עוד הפעם בחצר אוהל מועד גם גבי חטאת לרבות חצירות הרבה. וזהו כוונת הגמרא שם בזבחים וממילא לא אייתר קרא דחטאת ולא הוו שני כתובין וילפינן כל מקום דכתיב במקום קדוש מהני. אלא דא"כ עיקר הריבוי ללשכות הוא מחצר אוהל מועד דגבי חטאת שהוא מיותר והרי חזינן דבגמרא הביא קרא דמנחה בחצר אוהל מועד יאכלוה שזה במנחה נאמר. ולכן נלענ"ד דודאי כן הוא כמ"ש מעלתו דגבי אשם ליכא ספיקא שאכילתו בעזרה כמו חטאת ואפ"ה חזינן דלא כתיב ביה רק במקום קדוש יאכל ומזה ילפינן גילוי מלתא דמקום קדוש סתמא היינו מחנה שכינה שהרי אשם ודאי אכילתו במחנה שכינה דהוקש לחטאת וממילא אייתר בחצר אוהל מועד במנחה לריבוי לשכות ולכן הביא הגמרא קרא דמנחה, וא"כ הדין שוה בין לפי דרשת הת"כ ובין לפי דרשת הגמרא, אלא מעט הפרש יש ביניהם דתלמודא דידן לא מרבה לשכות מבמקום קדוש דאיצטריך למעוטי גגין ומרבה לשכות מיתורא דבחצר שאייתר במנחה, והת"כ דדריש ריבוי לשכות מבמקום קדוש אולי ג"כ כוונתו מריבוי דכתיב ב' פעמים דאי הוה כתיב בחדא מינייהו בחצר אוהל מועד לחוד ג"כ הוה ילפינן מאידך ואייתר במקום קדוש לריבוי לשכות. זה הנלע"ד וקצרתי מאפס הפנאי. ושלומו הטוב יגדל כנפשו ונפש א"נ (נוב"י תנינא או"ח סי' קכ"ד):

מסורת הש"ס

א) שבת קכה. סוכה טז. נדה ס:, ב) עי' ב"ק סו:, ג) תוספתא דכלים פ"ד דב"ב ה"ד ע"ש, ד) ת"כ צו פ"ו ה"ג, ה) שבת קמב:, ו) בשבת ליתא, ז) [שם סג: וש"נ], ח) חגיגה כו: [וע"ש בתו' ובתו' מנחות נז. ד"ה כלי], ט) גי' יעב"ץ ז"ל, י) ד"ה טומנין.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי בינייהו וכו' ואינה מקבלה הס"ד והשאר נמחק:

שינויי נוסחאות

א] בכל כתה"י אשר יזה (דק"ס): ב] בכל כתה"י משלש על שלש (דק"ס). ובהג' בן אריה כ' דגיר' הרמב"ם משלשה, וע"ש ובקר"א: ג] צ"ל השתא (*ש"מ): ד] צ"ל לציירו (ש"מ. וכ"ה ברש"י). ומהרמב"ם בהל' כלים נר' דגר' כלפנינו: ה] רבינא (*ב"ש, ח"נ). נ"א א"ד (גליון): ו] צ"ל וראוי (ש"מ): ז] מכבסן וכו' מגררן. וכצ"ל בסמוך. וכצ"ל ברש"י (ש"מ): ח] צ"ל וכי (*ש"מ): ט] כתיבא ברכין כתיבא (ש"מ): י] ס"א אבלוסמוס. וכן ברש"י (*ש"מ). וז"ל הגרי"ב גי' הערוך בערך אבלוסמוס מי לא עסקינן בכלי אבלוסמוס, פי' כלים של עור קשין ועבין. וז"ל הרב המוסף בנוסחאות דידן גרסי' אכסלגס ולא יתכן כי אכסלגס בל' יוני מין עץ ופי' אמבוליסמוס בלשון יוני כלים עשויים מחתיכות עורות או בגדים עכ"ל. ובדברים אלו מיושב היטב קושיית תוס' בחגיגה כו: ד"ה בכלי וכו' ותוס' מנחות נז. ד"ה כלי כו'. גם בשאלתות סי' פ"ח איתא בכלי אבלוסמוס עכ"ל: יא] נ"א נוסף דקשין ניניהו (כי"צ, ש"מ): יב] ואינו (ש"מ): יג] צ"ל דקא יליף (ש"מ). ועי' ב"ח: יד] תיבת בעי ליתא בכתה"י וד"ו. וכן ליתא להלן בד"ה דאי בעי מבטל, ובד"ה עוצבא: טו] עליו מתחילתו לציירו (כתה"י וש"מ). ועי' ש"מ בחידושים: טז] בכי"פ אי. ובש"מ נסמן מכאן ועד סה"ד וכ"ב נ"ל למחוק: יז] צ"ל דהא (*ש"מ): יח] להוציאו (*ש"מ): יט] דהיינו ליפותו (ש"מ): כ] עליו לקוצעה הוי ראוי לקבל טומאה אי מבטל למחשבתיה כו' (שמכ"י): כא] בש"מ נוסף כגון כלי עץ: כב] ולהעבירה (ש"מ): כג] דהיינו (*ש"מ): כד] דבפרק (ש"מ): כה] בשר שנתנבלה ודשרץ כו' כצ"ל (ש"מ): כו] רש"ק מוחק התיבות שבסוגריים. וגי' ש"מ כיון דלא שכיח שייחדו לישיבה. גי' מג"א סי' ש"ח סקכ"ד כיון דלא מייחדו לישיבה. גי' נ"ק כיון דלא מינכרא שייחדה לישיבה: כז] התקינה (ב"ש ומג"א שם): כח] צ"ל דמיירי בעור (באה"מ): כט] צ"ל דאיכא (ש"מ): ל] צ"ל בפ' שני (ש"מ): לא] צ"ל דיותר (באה"מ): לב] י"ג אמרינן. עי' עו"ש. ולגירסתנו קאי אטניפא דאסרינן ליה התם לגישא דמשום קפידא ע"ש בסוגיא:

שיטה מקובצת

בגד שחישב עליה לצורה. תימה וכי משום דחשב עליו הוציאו מידי טומאתו והא קיימא לן יורדין לידי טומאתן במחשבה ואינם עולין אלא בשנוי מעשה. וי"ל דמיירי שחשב עליו לצורה מתחלתו (הר"פ ז"ל. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פרק כ"ב מהלכות שבת הלכה יח טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ט:
ג [מיי' פ"ח מהלכות שבת הל' (טו) [טז] טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף יב]:
ד מיי' שם הל' ב [וטוש"ע א"ח סי' שלו סעיף יא]:
לד ה מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יט:
לה ו ז מיי' שם הלכה כא:
לו ח מיי' שם הלכה יט:

תורה אור השלם

1. כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִזֶּה עָלֶיהָ תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ: ויקרא ו, כ
2. וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם: ויקרא ו, כא

גליון הש"ס

גמ' האיכא חודה. עיין לעיל דף לג ע"ב תוס' ד"ה וקרן: [שם דמשייר ביה כדי מעפורת. עי' מנחות דף מ ע"ב תוס' ד"ה שמא וכו']:

מוסף רש"י

כסכוס. דמי למכבס (שבת קמא.) **בגד שרייתו.** במים הוא **כיבוסו** (שם קמב:) **בחטאת דשמיעת הקול.** דאינה באה על כרת: **כר' ישמעאל כו'.** באיזהו מקומן (לעיל נג.) נאמר כאן סביב בעולה ואשם, ונאמר להלן סביב בחטאת המילואים, מה להלן פיסוק ארבע מתנות, דהא ד' קרנות כתיבי בה ואי אפשר לשתי קרנות בבת אחת, אף כאן פיסוק ד' מתנות, דאותה מתנה שנותן לקרן שהוא כשתים צריך לפסוק לצפונה של קרן ולמזרחה של קרן: **האיכא קרן האיכא אצבע כו'.** שחטאת טעונה ליתן מתנותיה באצבע כנגד חודה של קרן [נמשך מלמעלה ולמטה, והקרן היה] אבן של אמה על אמה ברום אמה בד' מקצעות המזבח, מה שאין כן בשאר הדמים, דאפילו עולת העוף שהיא למעלה מחוט הסיקרא כדלקמן אינה צריכה להגביה כ"כ ולתת על הקרן ממש אלא שתהא למעלה מן החוט כל שהוא, כדתניא לקמן עשאה למטה מרגליו אפילו אמה כשירה. ואין שום זבח טעון אצבע אלא זורק מן הכלי אל קיר המזבח לשני מקצעותיו והדם מתפשט לצפון ולמערב, אין מתנתו כנגד חודה במשך מלמעלה למטה כחטאת שצריכה כנגד חודה לקמן באיזהו מקומן (לעיל י:) **מעפורת.** סודר, ויתחפש באפר דכתיב גבי מיכה (מ"א כ) מתרגמינן ואישתני במעפורתא: **אבל שייר.** בההוא מיעוט שלא נקרע כדי מעפורת חשוב להיות חבור (חולין קכג.):

שיטה מקובצת

תוד"ה אי הכי שלחים נמי. ה"ר חיים גורם שחלים. פי' והן מין זרעים דאית בהו רירא. ולפי' רש"י ז"ל קשה ודקארי לה מאי קארי לה מה ענין שלחים אצל זרעים (מהר"פ ז"ל):

שינויי נוסחאות

א] נ"ל דהא כרים (ש"מ): **ב]** נ"ל כסכוסי וכן איתא בשאלתות פרשת מצורע סי' פ"ח (הגרי"ב). וכ"ה בכי"ל: **ג]** איבעית אימא ברכין וכדברי הכל אי בעית אימא בקשין (ש"מ): **ד]** ואזדא רבא (*ש"מ): **ה]** נ"ל זרק זרע פשתן וכ"א בשאלתות שם (*הגרי"ב וש"מ): **ו]** נ"א סודר שרייתו זהו כיבוסו אלא (ש"מ): **ז]** נ"א נוסף למדנו לכיבוס במקום קדוש (*ש"מ, פרי"ד): **ח]** החיצונות קאמרינן חיצונות נמי שאם כו' כצ"ל (ש"מ. וכ"ה ברש"י): **ט]** פסולין (*ש"מ): **י]** בש"מ נוסף ודשבועת ביטוי. ועיין לעיל דף י ע"ב: **יא]** והאיכא שכן טעונה כו' כצ"ל. וכן להלן בסמוך והאיכא על ד' קרנות (כ"ה ברש"י): **יב]** נ"ל ונכנס (*ש"מ): **יג]** רחמנא ולא שיירי בגד, דמשייר ביה כו' כצ"ל (ש"מ). וכ"ה בכי"ל, ושם וכי תימא דמשייר כו': **יד]** מים ובלא כסכוס ואמאי כו' (ש"מ): **טו]** נ"ל זרק זרע (ש"מ): **טז]** מחייבת ליה (כי"פ) בשלחים נמי היינו עורות כו' (ש"מ): **יז]** מדבקי (כתה"י): **יח]** נ"ל דדמן (*ש"מ): **יט]** נמי איכא (כתה"י): **כ]** נ"ל והאיכא (ש"מ): **כא]** נ"ל מטומאתו (*ש"מ): **כב]** טהור מטומאתו בנקב (כתה"י): **כג]** בש"מ נוסף כאן ליבור: קורעו. בתמיה: **כד]** לקורעה (*ש"מ): **כה]** נ"ק מ"ז. וגי' ש"מ כגון. ובאה"מ גריס טפי: **כו]** נ"ל דאונאה (ש"מ): **כז]** שכיח ולהכי פריך בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא דליכא דשכיח אלא וכו' כצ"ל (ש"מ): **כח]** נ"ל טומאה (ש"מ): **כט]** דאע"ג דעדיין הטלית גדולה הרבה יותר מג' כו' כצ"ל ועיין ר"ש פרק ח' דכלים מ"ח (גליון):

תוספות

ברשות הרבים ולא משום שרייתן זהו כיבוסן דלדרך טינוף הוא ומהאי טעמא נמי שרי לקנח ידיו במפה בשבת: **אי הכי שלחים נמי.** ה"ר חיים גריס שחלים [ח]: **אלא מתרי תלת חומרי נקט.** תימה מ"מ קשה זה חומר דמשמע זה חומר ותו לא כדדייקינן בפ' הזהב (ב"מ דף נז:) [גבי] אלו דברים שאין להם אונאה בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא אלא הקדש זה חומר ותו לא ומיהו בלאו הכי קשה התם מאי קאמר בשלמא הדיוט זה חומר ותו לא אכתי איכא (בעי) כה] תשלומי כפל דאיתיה בהדיוט וליתיה בהקדש ושומר חנם שנשבע להדיוט ואין נשבע להקדש ואית דלא גרס התם ותו לא והכי פירושא בשלמא בהדיוט שייך למיתני זה חומר לפי שמועטות חומרות של הדיוט משל הקדש וכשמונא [חומרא] שייך למיתני זה חומר עליה אבל חומרי דהקדש משל הדיוט נפישן ואינו שום חידוש דליתני עלה זה חומר ולפירוש זה ניחא הכא וכן במסכת ערכין בפרק האומר משקלי עלי (דף יט:) דקתני זה חומר בנדרים מבערכין ובגמ' חשיב טפי מברייתא ואי גרסינן ותו לא יש לפרש משום דחומרא באונאה כו] שכיחא אבל חומרא דחיוב ד' וה' וכפל ושבועת שומר חנם ותשלומי שומר שכר לא שכיח כז] האי חומרא בהדיוט אלא הקדש זה חומר ותו לא אכתי איכא טובא דשכיחי ולפירוש זה לא מיתרצא הך דשמעתין והיא דערכין [ט]: **לא שנו אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור.** מילתיה דר"ה איתמר בהעור והרוטב (חולין דף קכג.) אההיא דטלית שהתחיל בה לקורעה כיון שנקרע בה רובה שוב אינו חיבור וטהורה ומשמע דטהורה לגמרי ותימה אמאי אינה טמאה מגע מדרס כדאמר בפ' בהמה המקשה (שם דף עג:) שלשה על שלשה שנחלק טהורה מן המדרס אבל טמא מגע מדרס דברי רבי מאיר ומסיק התם בשלש על שלש הבאות מבגד גדול לכולי עלמא בשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה מאביהן ואפי' מיירי הך דטלית בשלא נטמאה מדרס אלא מגע טומאה בעלמא מ"מ כל כמה דאשתייר בה שלש על שלש שהוא שיעור טומאת מגע לא פקעה מינה טומאת מגע ואי לאו הך דשמעתין הוה מצינן למימר דטהורה דקתני מן המדרס קאמר והא דלא קתני אבל טמא מגע מדרס כדקתני בבהמה המקשה משום דלא נחת להשמיענו חידוש של טהרה כח] אלא קמ"ל אע"ג כט] דטלית גדולה (הרבה יותר) עדיין יותר מג' על ג' אפ"ה טהורה מן המדרס הואיל ולא חזיא למלאכתו ראשונה [להתעטף] אבל קשה מהך שמעתא דאי לא פקעה מינה טומאת מגע היאך מכניסו הא אכתי טמא הוא

גמרא

כרים [א] וכסתות דרכין נינהו ותנן היתה של עור נותן עליה מים עד שתכלה אלא אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס והא דאמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאניה במיא [א]שכשוך אין אבל כבוס [ב] לא אי [ג] ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים אי הכי בגד נמי [ב]בגד שרייתו זהו כיבוסו [רבא [ד] לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב [ג]זרק [ה] פשתן למים חייב בשלמא סודר [ו] עביד כיבוס] אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי [ד]חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירי א"ה שלחים נמי התם קעביד לישה דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת א"ל רב פפא לרבא והא"ר חייא בר אשי זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ושכשיכי ליה מסאני במיא שכשוך אין אבל כיבוס לא הדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש [ה]דברים שאמרתי לפניכם טעות הם בידי ברם כך אמרו [ו]שכשוך מותר כיבוס [כ] אסור: **הכיבוס במקום קדוש כו':** מנא הני מילי [ג]דת"ר [1]תכבס במקום קדוש [ז] שבירת כלי חרס מניין ת"ל [2]וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר מריקה ושטיפה בכלי נחשת מנין ת"ל [2]ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושוטף במים: **זה חומר בחטאת כו':** ותו ליכא והאיכא שנכנס דמה (לפני ו)לפנים בחטאות החיצונות [ח] שאם נכנס דמה (לפני ו)לפנים פסולה כר"ע דאמר כל דמים שנכנסו להיכל לכפר פסולה [ט] שכן מכפרין על חייבי כריתות בחטאת דשמיעת הקול [י] שכן [יא] טעונה ארבע מתנות כר' ישמעאל דאמר [ז]כל דמים טעונין ד' מתנות על ד' קרנות וליטעמיך האיכא קרן (בדם) האיכא אצבע ◦ האיכא חודה אלא [ח]חד מתרי תלתא חומרי נקט:

מתני' [ט][י]בגד שיצא חוץ לקלעים נכנס ומכבסו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים קורעו נכנס [יב] ומכבסו במקום קדוש [י]כלי חרס שיצא חוץ לקלעים נכנס ושוברו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים נוקבו ונכנס ושוברו במקום קדוש [י]כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים נכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש:

גמ' מתקיף לה רבינא קורעו בגד אמר רחמנא [יג] ולאו בגד הוא ◦ [ח]דמשייר ביה כדי מעפורת איני והאמר [י]רב הונא ל"ש אלא שלא שייר בה כדי מעפורת אבל שייר בה כדי מעפורת חבור הוי

רש"י

כרים וכסתות דרכין נינהו. דאין עושין אותן אלא מעור רך שיהא נוח לישכב עליו: **כסכוס.** משפשף זה על זה כדרך המכבס בגדים אוחז הבגד בשתי ידיו ומשפשף: **לא שמיה כיבוס.** הילכך נותן עליו מים עד שתכלה שרי בעור ואפילו רך. ולקמן פריך אי הכי בגד נמי כיבוס לא [הוי אלא] על ידי כסכוס: **בגד נמי.** יתן עליו מים [יד] ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט: **זרע** [טו] **פשתן במים חייב.** כדמפרש ואזיל: **דמיקדח.** צומח במים והויא לה זריעה: הכי גרסינן **אי הכי חיטי ושערי נמי הנך אית להו רירא אי הכי שלחים נמי התם קעביד לישה: הנך אית להו רירא.** זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומדבקי אהדדי: **אי הכי שלחים נמי.** אי משום דמדבקי ברירייהו מחייבין [טז] להו בשלחים נמי עורות שאינן עבודין ונתנן במים רירא קנפקא מינייהו: **ומשני התם.** גבי זרע פשתן כי מדבקת [יז] ברירא דנפקי מינייהו הוי תולדות לישה אבל שלחים לא שייכא בדיבוקא דידהו ענין לישה: **אמר ליה רב פפא.** לאחר שישב לו המתורגמן: **הדר אוקי.** באותה שעה חזר ואמר למתורגמן עמוד והשמע לרבים שאני חוזר בי ממה שדרשתי: **וכלי חרס.** בתר כיבוס כתיב: **והאיכא.** אכתי חומר בחטאת שהרי יש בהן דמן [יח] נכנס לפנים מה שאין בשאר קדשים: ומשני **בחטאות החיצונות קאמרינן:** ופרכינן **בחטאות החיצונות נמי איכא שאם נכנס דמה לפנים פסולה.** כדכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא: ומשני **כרבי עקיבא.** סבירא ליה לתנא דידן: **דאמר כל דמים כו'.** בכל הזבחים שנתערבו (לעיל דף פא:): **והאיכא שכן טעונה ארבע מתנות.** מפוסקות ושאר קדשים שתי מתנות שהן ארבע ואין בהן אלא פיסוק שתי מתנות: **כר' ישמעאל דאמר.** באיזהו מקומן (לעיל דף נג:) כל הדמים טעונין פיסוק ארבע מתנות לד' קרנות: ופרכינן לר' ישמעאל איכא [יט] חומר בחטאת שהוא טעון ארבע קרנות: **וליטעמיך טובא איכא.** שהרי חטאת טעונה קרן ושאר דמים ניתנין למטה מן החוט ואיכא [כ] שטעונה אצבע ושאר דמים נזרקין מן הכלי מרחוק למזבח וטעונה חודה של קרן מה שאין כן בשאר דמים: **מתני' בגד.** שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים: **נכנס.** לעזרה ומכבסו במקום קדוש: **נטמא חוץ לקלעים.** לאחר שיצא ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: **קורעו.** וטהור מטומאה [כא] ומותר להכניסו ונכנס ומכבסו במקום קדוש: **נוקבו.** לטהרו מטומאתו: **פוחתו.** דכלי מתכות אינו טהור [כב] בנקב כל דהו אלא בנקב גדול: **גמ'** [כג] **בגד אמר רחמנא.** שיהא שם בגד עליו בשעת כיבוסו: **דמשייר ביה.** שלא יבדיל את הקרע על פני כולו לחלוק את הבגד לשנים אלא משייר בו כדי רוחב סודר דמטומאתו טהור הואיל ונקרע רובו וכיון שנשייר בו כדי מעפורת ראוי לחברו ושמו עליו ובגד קרינן ביה: **והאמר רב הונא.** בפרק העור והרוטב (חולין דף קכג.) לא שנו דטלית טמאה שהתחיל בה לקורעו [כד] כיון שנקרע רובה טהורה אלא שלא שייר באותה מיעוט כדי מעפורת: **אבל שייר בה כדי מעפורת חיבור הוי.** ועדיין הוא בטומאתו:

מדרבנן

מסורת הש"ס

א) [שבת סג: וש"נ], ב) ע' ירוש' שבת פ"ו ה"ב, סנהדרין פ"י ה"א, ג) ת"כ צו פ"ו ה"ז [רישא דהכא], ד) [לעיל י: נג:], ה) [לעיל י: יבמות מח: וש"נ], ו) ת"כ שם פ"ו ה"ח, ז) [חולין קכג: ע"ש], ח) ר"ל ירק כרתי דלפרש"י לא מתיישב יפה דלא שייך בעור רירא. רש"ק., ט) [וע' תו' ערכין כ. ד"ה ת"ר]

ליקוטים

זרק פשתן למים כו'. וכן אמרו על מאמרנו (רמב"ם הל' שבת פ"ח ה"ב) השורה חטים או שעורים וכיוצא בהן במים הרי זה תולדות זרע וחייב. אמר בהערה שגגה ואפילו זורע בעציץ שאינו נקוב פטור וכל שכן שורה. והאריך בזה והקיש זורע לתולש. ובקצור הוא לשון התלמוד בגמרא זבחים ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב זרע פשתן למים חייב בשלמא סודר משום דעביד ליה כבוס אלא זרע פשתן מאי טעמא אי משום דמקדח אפילו חיטי ושערי נמי אלא משום לישה, כלומר אם הטעם משום צמיחתו, ר"ל שיגדל וינבוט, למה ייחד זרע פשתן, והלא כל הזרעים אם נשרו עד שהם גדלים הרי הוא זורע. משום כך אמר שאין הכוונה שיגדלו ויתנפחו, אלא על דיבוקו לאלתר בלבד הוא חייב משום לש. ועל כן דייקנו אנחנו ואמרנו וכן השורה חטין ושעורין וכיוצא בהן, כי מלת שרייה כוללת את הגידול וההשרות. ובאותו הפרק אמרנו והנותן זרע שומשמין או זרע פשתן וכיוצא בהן במים חייב משום לש מפני שהן מתערבין ונתלין, ר"ל דקות זרען וצמיגותן והתאחדם מחמת בואם במים גרידא. ואין להקיש שורה בתולש מעציץ שאינו נקוב, לפי שהדבר הזרוע בעציץ שאינו נקוב כדין הדבר התלוש, אשר אין לו קיום והזורע אין אנו מתנים בו שיצמח דוקא ויגיע לתכליתו, אלא כיון שהתחיל הזרע לצמוח כל שהוא נתחייב (שו"ת הרמב"ם סי' תמ"ד): שאלת על מה שכתב הרב פ"ח מהלכות שבת וז"ל וכן השורה חטין ושעורין וכיוצא בהן במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהו. ושאלת מאין הוציא זה הדין ומאי טעמיה, שהרי אפילו יעמדו שם ימים רבים לא יצמחו כיון שאין שם עפר. תשובה. הכא במאי עסקי' בשורה אותם לזמן מרובה כדי שיהיו נוחין לזריעה ויצמחו מהרה, וזהו תולדת זורע. תדע דהכא כתב ז"ל השורה, וגבי זרע שומשמין כתב ז"ל והנותן זרע שומשמין או זרע פשתן וכיוצא בהם במים חייב משום לש, שהפשתן מיד בנתינת המים מתערבין ונתלין זה בזה, אבל החטים או השעורים אינם מתערבים ולפיכך אין בהם משום לש אלא משום זורע, והיינו דנקט שרייה שהיא לזמן מרובה כדי שיתרככו ויהיו טובים לזריעה. וצריך שיתכוין בשרייתן לזריעה, ואם לאו קיימא לן כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר, ולא שייך הכא פסיק רישיה שהרי השרייה גופה אינה מלאכה ואפשר שיסיר אותם מן המים ולא יצמחו כלל וק"ל. ולמדה הרב מהך סוגיא דבפרק דם חטאת דגרסינן התם אמר רבא כל כיבוס דלית ליה כיסכוס לא שמיה כיבוס, והא אמר רב חייא בר אשי זימנין סגיאין וכו', ומשני אי ברכין וכדברי הכל אי בקשין וכאחרים, ופריך אי הכי בגד נמי כיון דאמרת דבעינן כיסכוס בגד נמי יתן עליו מים ולא יכסכס ואמאי תנא מקנחה בסמרטוט, ומשני בגד שרייתו זהו כבוסו, ופריך זרע פשתן מאי טעמא וכי תימא משום דמקדח כלומר צומח במים ומשום הכי חייב חטי ושערי נמי צמחי במיא ויהיה חייב עליהם. ומשני התם קא עביד לישה כלומר לפי שעה, אבל חיטי ושערי לא עבדי לישה אבל ודאי צמחי לאחר זמן, והדר פריך אי הכי שלחים נמי, ומשני הנך אית להו רירא כלומר זרע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא. למדנו מסוגיא זו דזרע פשתן וכיוצא בהן אית להו רירא ומיד שנותן המים עביד לישה וחייב, וזהו שכתב הרב הנותן זרע שומשמין, משמע משעת נתינה משום דאית להו רירא. ועוד למדנו דחיטי ושערי צמחי על ידי המים אבל אין צמיחתן מיד אלא דמקדחי ונמצאו מוכנים לזריעה, אבל אם נתן אותם לתוך המים וסלקן מיד לא מקדחי כלל ולפיכך לא מחייב אלא עד דמשרה להו במים ויכוון בזה לתקנן לזריעה (כ"כ) [כמש"כ] לעיל, ואם השהה אותן במים עד דהוי פסיק רישיה חייב. ומסתברא לי שאם שרה אותם במים ונתכוון לתקן אותם לטחינה דחייב משום טוחן שזה ממלאכת הטחינה היא. אבל להשליך אותם למים ולסלקן מיד אין כאן חיוב כלל ודומיא דזרע פשתן פריך תלמודא אי הכי חיטי ושערי נמי דהיינו נתינה לבד. ודוק ותשכח (רדב"ז ח"ה סי' רמ"ח). ראיתי ונתון אל לבי על מה שכתב הרמב"ם ז"ל פרק ח' משבת וז"ל המשקה את הזרעים בשבת וכו' וכן השורה חטים ושעורים הרי זה תולדת זורע וכן כל כיוצא בזה עכ"ל. נסתפקתי אם יכולים לשרות צמוקים וכיוצא בו לעשות שורביט כמו שנוהגים כי כפי מה שכתב וכן כל כיוצא בזה משמע שגם דבר זה אסור. אמנם אח"כ שבתי וראיתי לדעת מקור הדין מהיכן יצא לו להרמב"ם ז"ל דין זה שהרי בהגהות המרדכי כתוב לאמר שיש להזהר מלהשליך מים במקום זרוע או לאכול שם שמא יטיל שם מים בהיותו שותה ונמצא גורם לזרעים שיצמיחו, ודבר זה כתבו שלא מצאו לדבר זה ראיה, אלא מזקנים אתבונן שכך נראה להם. נמצא שאסר הוא דוקא לתת מים במקום זרוע לפי שהוא גורם להצמיח אבל לשרות החטים במים בלא עפר אפילו יהיו במים כמה ימים ושנים לא יצמחו. ואפילו יפתחו מחמת המים לא יעלה בם כל עשב אם אין בו עפר. ואפילו אותה הגזרה אמרו שלא מצאו לה סמך ואם כן כיצד כתב הרמב"ם ז"ל שחייב משום תולדת זורע ומצאתי שהרב המגיד לא גלה לנו מקומו איו בגמ' הגם שבדפוס כסף משנה כתוב שם במ"מ בזבחים פרק דם חטאת, במ"מ של דפוס גדול לא כתב שום דבר אמנם מהרי"ק ז"ל כתב והראה לנו מקום ואמר בזבחים פ' דם חטאת. אז שמחתי וששתי רצתי למצוא דברי חפץ והערתי את מקומו. ומצאתי אליה וקוץ בה כי סוגיין בגמ' פ' ד"ח אדרבה משם ראיה הפך מדברי הרמב"ם ז"ל, דהתם אמרינן אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי חטי ושערי נמי. וכתב רש"י ז"ל ה"ג א"ה חטי ושערי נמי, הנך אית להו רירא, זרע פשתן במים נפקא רירא מיניה ומתדבקא אהדדי, אי הכי שלחי נמי אי משום דמתדבקי ברירהו מחייבינן להו בשלחין נמי משום דמתדבקי עורות שאינם עבודים ונותנם במים רירא נפקא מינייהו. ומשני התם גבי זרע פשתן כי מתדבקא ברירא דנפקת מיניה הות תולדת לישה אבל שלחין לא שייכא בדיבוקה עניין לישה ברירה, עד כאן לשון כונת הרב, במ"ש ה"ג הוא לאפוקי מגירסת הגמ' שכתוב מתחלה התם קא עביד לישה. ובשנויא בתרא כתיב הנך אית להו רירא, לכך נשמר רש"י ז"ל מגירסא זו, והדין עמו משום דגירסת הגמ' אין לה שחר דהיכי קאמר בתר דשני התם קא עביד לישה מאי פריך א"ה שלחים נמי וכי שלחים עבדי לישה הא ליתא ומאי משני הנך אית להו רירא והרי השלחים אית להו רירא נמי נמצא שהגרסא של הגמרא אין לה הבנה, אמנם הגירסא היא להפך דמתחלה משני הנך אית להו רירא אמנם חטי ושערי לית להו רירא ופריך תלמודא שלחין נמי אית להו רירא ומשני אע"ג דאית להו רירא לא עבדי לישה כמו זרע פשתן. אמנם לכל הפירושים ולכל הגרסאות סוגיאן דהכא הוא הפך מ"ש הרמב"ם ז"ל, דהא פריך אי הכי חטי ושערי נמי יהא אסור מטעם מקדח שרוצה לומר שהוא צומח במים והוי זריעה, ותירץ דאינו אסור חטי ושערי ולא דמי לזרע פשתן משום דזרע פשתן אית ליה רירא וחטי ושערי לית להו רירא הילכך שרו ולא דמו לזרע פשתן, ושוב הקשה אי הכי שלחים יהיו אסורים שהרי יש להם רירין ותירץ דאע"ג דאית להו רירין כיון דלא עביד רירן לישה אינם

מדרבנן הוא [א]: **כלי חרס שיצא כו'**: [ב] **כלי** אמר רחמנא ולא כלי הוא [א]שניקב [ג] בשורש קטן: כלי נחשת [כו'] פוחתו [וכו']: [ד] **והא** לאו כלי הוא [ב]דרציף [ה] מרציף (הוא) אמר ריש לקיש [ג]מעיל שניטמא מכניסו בפחות [ו] משלש על שלש ומכבסו [ז] משום שנא' [ו]לא יקרע מותיב רב אדא בר אהבה [ז]העבין והדרכים אין בהן משום שלש על שלש אגב אביהן חשיבי והא בעי שבעת [ח] סממנין דא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה [ה]דם חטאת [ו]ומראות נגעים צריכין שבעת סממנין ותניא [ג] אלא [ו]שאין מכניסין מי רגלים למקדש מ"מ י"ל דטלית וכגד דשמעתין שאני שהם כלי עליהן וכשנקרעו כיון דחזיל שם כלי מיניהו טהרו לגמרי אבל בבהמה המקשה (חולין דף עב:) מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו ולא טהר ממגע מדרס מ"ש שטהור מן המדלג ובפ' העור והרוטב [שם דף קכג.] פי' בקונטרס דהשיה לחבל טמא מגע מדרס כשהיה בו ג' טומאות מדרס החמורה ומגע זב ואהני מחלוקה לבטל המדרס דתו לא חזו ליה ופשה ליה טומאת מגע דחזיא לשלם מלבעות אבל בהעור והרוטב (שם) מיירי דליכא אלא מדס טומאה אז מגע זב בלא הכנסה או מגע שרץ ונבלה וחד שמא חוי וכולה טומאה דשלשה [ג] על שלשה היא וקלישה מהניא לבטולי שמא מינה ותו לא פש עלה מידי. ואין זו שום סברא לחלק בין טומאה אחת לשתי טומאות דכיון שנאמר בטלית שלש על שלש אגב שיעור טומאת מגע היאך יהיה טהור ובתמילת הסוגיא פי' בקונטרס טלית שהתחיל בה לקורעה ונבטלה מטורת טלית מאחר שאין לזה למלאכה לשמה ואין שמה עליה מיטהרת מ"ש שיש בציצית שלש על שלש ועדיין לזויין [ד] לקבל טומאה טהרו מטומאתן לשמה דומיא דכלי חרס דשבירתו מטהרתו ושבריו מקבלין טומאה כדאמר בגלו טריפות (שם דף נד:) הן וקרקפוניהן ואין [זו] משם רואיה להשם מיירי כשייחד השבירים אח"כ אבל בלא ייחוד לא כשברים אח [ז] לפרש דקריעה דבגד וטלית מיירי תרוייהו כשקורע קרעים ונלמה [ח] הרבה ואין בכל אחד ואחד שלשה [ה] ולכך קאמר טהורה לגמרי מ"מ מעליין כל הקריעות מחוברין בסופן לאו חיבור הוא כיון שכל קרע וקרע [ט] שקרע על רובה של טלית (בפחות משלשה על שלשה) הוי כאילו גמר כל אחד ואחד עד סופו וכגון שלא שייר בטלית בשותו שלא נקרע כדי מעפורת דשם שייר הוי טמא מדרבנן כדמסקינן הכא וזהו תימה מ"ש לעיל טומאה לא מיקרי בגד בהעה מ"ג דשייר בה כדי מעפורת ובלבד [י] שתהא מקרי בגד וכמו כן קשה בסמוך גבי כלי חרס שניטמא [כו' ונוקבו כו'] [לפרק] כלי אמר רחמנא ושמי הוא ושמני דנקיב ליה בכדי שורש קטן והשתא מ"ש [כ] מטומאתו ונלמה לפרש כיון שמועיל לו ייחוד לאותו בגד שמייר בו כדי מעפורת שלא הבדיל הקרעים על פני כולו ולאותו כלי שניקב בשורש קטן שאם היה מיחדו לזיתים או לניתון היה מקבל טומאה מכאן ולהבא חשיב הוא כלי ובגד לעיל דם חטאת כיון דאין שיעור לשלשה ואפילו הכי אינו מקבל טומאה אלא מדרבנן ואפילו הכי אין שיעור לשלשה אלא בפחות משלשה על שלשה ומשמע מכאן ואילך דאפילו בפחות משלשה על שלשה מקבל טומאה מדאורייתא ומיהו לא מיקרי בגד בהעה מ"ג דשייר בה כדי מעפורת ולא מיקרי בגד אלא בשיעור שלשה על שלשה ומיהו בגד בהעה מ"ג דשייר בה כדי מעפורת אינו מקבל טומאה מדאורייתא אלא מדרבנן ומיהו בגד בהעה מ"ג דשייר בה כדי מעפורת מקבל טומאה מדאורייתא אלא שאין מכניסין מי רגלים ממש כמפורש התם במשנה ובגמרא מי רגלים שהחמיצו תנא כמה חמוצן שלשה ימים ואם הם של זקן או של ילד כו' ומ"מ הנך מי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדפריך הגמרא מינה. ולמי שרוצה לעקש ולומר לעולם אימא לך דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת לא איירי במי רגלים ממש אלא מעין א' ששמו מי רגלים והכי פריך הגמרא אם אין מכניסין למקדש אפילו מים זכים וצלולים של מעין ששמו מי רגלים מפני הכבוד כל שכן שאין מכניסין מי רגלים ממש במקדש מפני הכבוד. אביא לו ראיה מבוארת ומבוררת שאין להשיב עליה בשום פנים דמי רגלים דהכא בפטום הקטורת איירי נמי במי רגלים ממש מדברי הירושלמי פ' טרף בקלפי דקאמר והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין ריח רע לעזרה מפני הכבוד, ומדקאמר אלא שאין מכניסין ריח רע אלמא דמי רגלים ממש קאמר אבל אם לא מפני הכבוד לא היו מניחין מלשרות במי רגלים מפני ריחן רע שהרי הלבונה ריחה רע ומנויה עם סמני הקטורת (נלמ שבע כריתות שם):

לז א ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה כח:
לח ג מיי' שם הלכה כ:
לט ד מיי' פרק כ"ב מהל' כלים הלכה ג:
מ ה מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י:
מא ו מיי' (פ"ח) [פי"ב] מהל' טומאת צרעת הלכה ה:
מב ז מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה י:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה פִּי רֹאשׁוֹ בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אָרְגֹ כְּפִי תַּחְרָא יִהְיֶה לוֹ לֹא יִקָּרַע:
שמות כח, לב

מוסף רש"י

למקדש. שנעזקה היו מפטומין (כריתות ו.):

לעזי רש"י

פלטר"א פילטר"א. לֶבֶד.

ליקוטים

שיך לענין קודם אסורים נמצא שהשלחים אינם אסורים אע"ג דאית להו רירא ע"ז לא עביד לישה מכ"ש חטי ושערי דלית בהו חדא מינייהו לית בהו רירא ולא עבדי לישה ולכך מותרים. א"כ מ"ש כתב הרמב"ם ז"ל החייב משום תולדת זורע. ובאמת קושיא זו מרפסא אינגרי ומשום הכי לא כתב הטור דין זה ולא שאר גדולי המורים. והדבר צ"ע. והתימה על מוהרי"ק ז"ל שמראה מוכח הוא לנו וממקומו איפכא מוכח וזה פשוט. אשר ע"כ לענין מה שנסתפקנו בענין שריית צמוקים כיון דחטי ושערי דשייך בהו זרימה טפי לא מצינו להם מקום לאסור לסוגיא הנמ'. מ"מ ראוי לאסור להואיל ונפק מפומיה דרב הרמב"ם ז"ל, אבל הבו דלא לוסיף עלה דשריית צמוקים לית בהו רירא ולא שייך בהו לישה אע"ג דחטי ושערי ג"כ לא שייך בהו מ"מ כבר הורה זקן הרמב"ם ז"ל לאסור, ואולי איזה מקום מצא או ברייתא או תוספתא הילכך יש לחוש לדבריו אבל דלא להוסיף עלה. נאם הצעיר יום טוב צהלון (מהריט"ץ חלק ג סימן סט):

ע"כ מענין קודם
שאין מכניסין מי רגלים למקדש. יש מפרשים מי רגלים ממש וגנאי הוא להכניס בעזרה. ויש מפרשים עשב שכך שמו ומפני השם שהוא גנאי לא היו לוקחין אותו. תוס' (פסחים כ"ע): כתב הכלבו יש מפרשים מי רגלים, מעין אחד הוא ששמו מי רגלים, ואי אפשר לומר מי רגלים ממש חלילה שלא עלה על לב אדם לשרות בהן סמני הקטורת ע"כ. ואני אומר אלו המפרשים ירדו אל מעין שלא היה ולא נברא כו' וחלילה וחס לפרש כן כי שבוש גדול וטעות גמור הוא, אם מכח סברא אם מכח גמרא. מכח סברא מה העדר כבוד יש מכח השם מי רגלים שיש למים אלו של מעין זה אם לא יזכר ולא יפקד כלל השם מי רגלים על אלו מים בכניסתן למקדש. אם מכח גמרא הלא גמרא ערוכה בפרק דם חטאת מפרש אותו מי רגלים ממש מדפריך התם על המשנה דקתני דם חטאת שניתז על בגד שטעון כבוס והא בעי דם חטאת שבעה סמנים השנויים במסכת נדה בפרק האשה שהיא עושה לענין כתם וחד מנייהו מי רגלים

ג) כלים פכ"ח מ"ח ירושלמי שבת פ"ב ה"ג, ב) [כלימות ו.] ירושלמי יומא פ"ד הל' ה. וכעי"ז ראש השנה לג., ג) ויקרא יג נד

הגהות הב"ח

(ה) גמ' נפחות משלשה על שלשה כל"ל וכן בסמוך וכן בכ"מ:

גליון הש"ם

[גמ' משום שנאמר לא יקרע. יומא דף עב ע"ב]:

שינוי נוסחאות

א] מינה הוא נמקך (*ש"מ): ב] נוקבו כלי אמר כו' (*ש"מ): ג] כ"ה דנקיב ליה בשורש קטן (*פרי"ד). ס"ל דרציף ליה מירצף. ס"ל שניקב במוציא משקה (ש"מ). וע' בס"ע בכ"מ: ד] כלי אמר רחמנא והא לאו (ש"מ): ה] דרציף ליה מרציף (ש"מ והגרי"ב וכן ברש"י): ו] שבעה (כתה"י). וכן בסמוך: ז] ס"ל ה"ג נוקבו כלי אמר רחמנא והאי לאו כלי הוא דנקיב ליה בשורש קטן. ואיכא למ"ד במס' שבת שזהו שיעור נקיבתו לטהרה ומיהו עדיין כלי הוי לקבל זיתים: פוחתו כלי אמר רחמנא כו'. והסמ"ק כלפניו (כתה"י ושמכ"י): ח] הגירסא שהיה כתוב בספרים היא כך נוקבו כלי אמר רחמנא ולאו כלי הוא דרציף ליה מירצף אמר ר"ל מעיל וכו' (ב"ש): ט] שפיחתו מקיש (*ש"מ): י] ס"ל בכותב (צ"ק). ור' חום ג': אא] פי' לֶבֶד (עזרי' רש"י) יב] פס"מ נוסף ומי גריסין. וממק ואהל: יג] דשלש על שלש כל"ל (ח"ג מלאי"מ): יד] ראויה כו' טהרה מטומאתה כו' (כ"ה ברש"י שם): טו] ואין זו שום ראיה (תוס' חולין עג ע"א): טז] ומפיש בתום' הרמ"ם (חולין קכג ע"ב) לכן דין הוא שטהר כללי, אבל הכא שלשה אחרי שכל קרע וקרע חזי לקבל טומאה למה טהרו: יז] ועוד נ"ל לפרש כל"ל (צ"ק). [להא כגר תילתי לעילן]: יח] שלש ולהכי קאמר דטהרו לגמרי דאע"ג (תוס' חולין שם): יט] וקרע נקרע עד רוב הטלית והוי כאילו נגמר כל קרע וקרע עד סופו ובגון (תוס' חולין שם): כ] ולגבי דם חטאת (הגרי"ב): כא] מיטהר בכך (ש"מ): כב] דשבת ולא כמו שפרש"י דפירש שיתקן הפחיתה כל"ל (צ"ק): כג] שקרעו וע"י כך היה חשוב בגד כו' (חלופי גרסאות): כד] ל"ל אותו (ש"מ): כה] עי' בס"ע לעיל אות ז: כו] להומרו בזיתים דהאיך בשעה (שמכ"י): כז] ס"ל אי נמי שמניחין (שמכ"י): כח] המרק עב והאור מעמיד (ש"מ וצ"ק): כט] קחשיב שם לענין (צ"ק): ל] תיבת דבעינן נמחק (ש"מ): לא] נתוס' הרא"ש שבת שם מוסיף, ואע"ג דעני יחדה לישיבה לא הוי מיוחדת לעשירים. עע"ש: לב] ממנם הכ"ם מקיים הגירסא ע"ש (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

תוד"ה (מעמ' הקודם) לג שנו. ולפ"ז ליה היינו שהופך לד פניס. ג"ב ולפיכוח זה אינו ר"ל שנוקבו כלל (הר"פ ד"ל. ב"ש): **בא"ד** (בקופו) ומ"ה הוה ממינא דשיעור זיתים מדרבנן הוה גימא. עוד פיכש מש"ה דשמא שרש קטן מועיל לטומאה למפרע ושיעור זיתים שלא יהא טמא מכאן ולהבא